

Er gaat iets boven Groningen! Groningse ballonvaart in de Groninger Courant

Op 22 maart 1784 om drie uur 's middags, 'voor de oogen eener ontallige menigte' en onder het overweldigende geluid van kanonvuur, paukgeroffel, en trompetgeschal, steeg in Groningen een heteluchtballon op. Het werd de eerste succesvolle vlucht met een heteluchtballon in Nederland.

De grote gebeurtenis werd vooraf in de Groninger Courant geadverteerd. Daarna, in de editie van 30 maart, deed de krant op zijn voorpagina's met ingehouden adem uitvoerig verslag van de ballonvaart.

Papier bracht in de late 18e eeuw niet alleen werkgelegenheid naar Groningen; het stimuleerde ook de wetenschap en zorgde soms voor waar spektakel. Slechts weinig Groningers weten dat de eerste succesvolle vlucht met een heteluchtballon in Nederland plaatsvond in Groningen, dankzij Gronings papier. Deze eerste Groningse luchtballon kwam voort uit het initiatief van de toenmalige eigenaren van de Groninger papiermolen, Jan Modderman (1747-90) en zijn neef Gerrit van Olst (1734-1807).

Van Olst is tegenwoordig vooral bekend vanwege zijn rol bij de oprichting van zowel

de eerste dovenschool in Nederland, alsook Academie Minerva, voorloper van de Hanzehogeschool.

De Groningse ballonvlucht vond slechts enkele maanden na 's werelds eerste ballonvlucht plaats. Het waren de broers en papiermakers Montgolfier uit Frankrijk die in 1783 de eerste met levende wezens bemande vluchten uitvoerden. Het spectaculaire nieuws verspreidde zich als een lopend vuurtje door Europa. Ook in Groningen was men zeer geïnteresseerd. In december 1783 publiceerde de Groninger Courant op zijn voorpagina een lange brief van de broers Montgolfier waarin zij beschreven hoe zij hun papieren heteluchtballon hadden gemaakt. De Groningers Modderman en Van Olst gingen de uitdaging aan. Ze organiseerden en financierden de constructie van een 'aërostatische machine' van bijna vier meter hoog en twee meter breed, die was beplakt met zeer fijn postpapier van de papiermolen.

Op 22 maart 1784 was het dan zover: Modderman en Van Olst lieten hun heteluchtballon vlak buiten de Kranepoort opstijgen. De ballon kreeg als passagier een levende duif in een kooi mee. Twee uur later landde de ballon grotendeels onbeschadigd in het ongeveer 15 km verderop gelegen Drentse dorp Bunne. Ook hier was de ballon een sensatie, maar de grootste attractie was de duif, die de vlucht 'vrolijk en fris' had overleefd. Theologiestudent Helperus Ritzema van Lier (1764-93) was ook een van de toeschouwers. Geïnspireerd door de gebeurtenis schreef hij de maand daarop een verhandeling over de fysica en het nut van de ballonvaart, die in Groningen werd gepubliceerd. Hij won er zelfs een gouden medaille mee van de Toscaanse Academie van Siena, een 18e-eeuws soort Nobelprijs. Deze eerste succesvolle ballonvaart in Nederland laat zien: ook destijds ging er (n)iets boven Groningen!

Met dank aan de Universiteitsbibliotheek Groningen en Megan K. Williams.

Objectgegevens:

Universiteitsbibliotheek Groningen:

Groninger Courant, 30 maart 1784.

Erfgoedorganisatie: GRID Grafisch Museum Groningen

Beschrijvingstitel: Er gaat iets boven Groningen! Groningse ballonvaart in de Groninger Courant

Oneliner / quote: De ballon kreeg als passagier een levende duif in een kooi mee

Fotografie uitsnede: Anton Tiktak

Fotografie: Anton Tiktak